

PROJEKTNO UČENJE U ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU

Marušić, Tonina

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:776253>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**PROJEKTNO UČENJE
U ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU**

TONINA MARUŠIĆ

Split, 2022.

Odsjek za Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Pedagogija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

PROJEKTNO UČENJE U ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU

Studentica:

Tonina Marušić

Mentorica:

doc. dr. sc. Ivana Visković

Split, srpanj 2022.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. UČENJE DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI.....	2
2.1. ULOGA ODGAJATELJA U UČENJU DJECE	4
2.2. UČENJE DJECE U DJEČJEM VRTIĆU	5
3. PROJEKTNO UČENJE	6
3.1. ŠTO JE PROJEKT?	6
3.2. CILJEVI RADA NA PROJEKTU	8
3.3. ETAPE RADA NA PROJEKTU	9
3.3.1. Određivanje teme projekta	9
3.3.2. Određivanje cilja i zadatka projekta	9
3.3.3. Izrada plana projekta.....	10
3.3.4. Provođenje projekta	10
3.3.5. Vrednovanje postignuća.....	10
3.4. AKTIVNOSTI DJECE TIJEKOM RADA NA PROJEKTU	11
3.5. ULOGA DJECE U PROJEKTU	13
3.6. ULOGA ODGAJATELJA U PROJEKTU.....	14
4. PROJEKT „NAŠA SLIKOVNICA“ U DJEČJEM VRTIĆU.....	15
5. ZAKLJUČAK	21
6. LITERATURA.....	22
SAŽETAK	23
SUMMARY	24

1. UVOD

Još od svoje najranije dobi djeca započinju sa istraživanjem sebe i svijeta oko sebe. Najprije se dodiruju, pogledavaju i prate pogledom bliske osobe, okreću glavu prema izvoru zvuka, a kasnije istražuju svoju okolinu i prostor u kojemu borave. Takvo istraživanje se naziva učenjem. Učenje je proces kojim se stječu raznovrsna iskustva i usvajaju znanja. Kvaliteta učenja povezana je s naporima koje pojedinac uloži u svoje učenje, a usmjerava se ka obrazovanju. Sve ono za što dijete pokazuje određeni interes, predstavlja mogućnost za novo istraživanje i razvoj vlastite spoznaje. Od početka djeci treba pružiti primjerene poticaje koji će zadovoljiti njegovu potrebu za učenjem, kako bi se ono dalje razvijalo. Ključnu ulogu u tome imaju roditelji i njemu bliski ljudi, a kasnije i odgajatelji te učitelji. Kreiranjem kvalitetnog socijalnog i prostorno-materijalnog okruženja, stvaraju uvjete za cjelokupan razvoj djeteta.

Jedan od načina djetetova istraživanja i učenja jest projekt. Projekt je sklop svih aktivnosti u kojima jedno ili više djece zajedno proučavaju neku temu ili problem. Učenje putem projekta omogućava djeci istraživanje bilo koje teme za koju ona pokazuju interes te traženje odgovora na sva pitanja povezana s tom temom. Kao takav, projekt je iniciran dječjom znatiželjom i interesom za suradnju s drugom djecom kako bi zajedno pridonijeli ostvarivanju cilja. Važno je da odgajatelj razgovara s djecom o mogućim pitanjima i temi projekta, ali nikako ne smije nametati vlastito mišljenje ili „gurati“ svoje ideje ispred dječjih. U projektu odgajatelj svoje vodstvo ostavlja po strani i prepušta djeci da dolaze sami do nekih ideja i mogućnosti za proširivanjem projekta, suradnjom s odraslim osobama ili posjetom određenim mjestima. Na taj će način djeca steći samopoštovanje i poštovanje druge djece, razvijat će samopouzdanje, autonomiju i samosvijest. Osjećat će se vrijednima i moćnima samostalno radeći, a ovakav način učenja će uvelike doprinijeti razvoju njegova osobnoga identiteta.

Ovaj rad analizira projektno učenje djece rane i predškolske dobi te učenje općenito. Pojašnjena su *sva* pojmovna određenja vezana uz potrebu za učenjem, ulogama djece i odgajatelja u procesu učenja i konačnom ishodu učenja. Pojašnjen je i pojam projekta sa etapama, aktivnostima i ulogama. Uz primjer iz prakse prikazan je pregled projektnog učenja iz dječjeg vrtića.

2. UČENJE DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Učenje je proces kojim se stječu raznovrsna iskustva te usvajaju znanja, ovisno o naporima koje pojedinac uloži u vlastito učenje, a koje se usmjerava obrazovanjem (Selimović i Karić, 2010). Autori, također navode da ono započinje još u prenatalnom razdoblju djetetova razvoja i od velikog je značaja za čovjeka. Pomoću učenja, čovjek otkriva važnost sebe kao pojedinca koji nije bespomoćno biće određeno vlastitim nasljeđem, već samo upravlja svojim životom i oblikuje ga kako on to želi. Kao takvo, učenje obuhvaća i tjelesnu i psihološku stranu čovjekova života (Selimović i Karić, 2010:145).

Od svoje najranije dobi, djeca su zainteresirana za učenje i istraživanje svijeta oko sebe. Martinović (2015) navodi da dijete već od rođenja započinje s istraživanjem. Zainteresiranost i znatiželja se smatraju urođenom prirodnom potrebom djece te se tako zadovoljava potreba za učenjem i spoznajom svega u djetetovu okruženju. Kada osjeti tu potrebu za novim spoznajama, angažirano sudjeluje u procesu spoznaje. Bez obzira na njegovu dob, želja za istraživanjem raste kako raste i dijete, a u njegovu okruženju ne nestaje prilika za istraživanje. U početku, istraživanje započinje dodirivanjem sebe i svojega tijela, zatim bliskih ljudi i predmeta, a kasnije rado istražuje sve zvukove, boje, pojave, različite materijale i brojne druge stvari koje ga okružuju. Selimović i Karić (2010) navode da mala djeca najprije uče osjetilima, motoričkim pokretima, emocijama i govorom, a tek kasnije spoznajnim područjem. Samostalnim istraživanjem okruženja u kojem se nalazi, ono razvija maštu i kreativnost, uči se promišljati kritički i stječe raznovrsne kompetencije.

Roditelji i odgajatelji bi trebali maksimalno iskoristiti rani period djetetova razvoja zbog toga što su oni tada najprijemčiviji za vanjske utjecaje, točnije učenje (Selimović i Karić, 2010). Očigledno je da pojedinac najviše nauči u svom djetinjstvu, odnosno ranoj i predškolskoj dobi. Zbog toga, autorica Ljubetić (2012) govori o razlozima zašto je djetinjstvo najbolje vrijeme za učenje:

- zbog njihove prirodne znatiželje i spremnosti za usvajanjem informacija,
- prirodno su nezaustavljivi i odvažni te vole istraživati nove forme učenja,
- uče čineći,
- u ranijoj su dobi pošteđeni kritičizma i socijalnog odbijanja (Ljubetić, 2012:53).

Dijete se vodi vlastitom znatiželjom pritom stupajući u interakciju sa fizičkim i socijalnim okruženjem, skupljajući iskustvo koje bogati i daje mu smisao (Slunjski, 2001). O tome da uči čineći govori nam činjenica da uči putem vlastitog iskustva. U djetetu spontano dolazi do interesa za spoznajom, koje vodi ka stimulaciji procesa učenja. Poznato je da je pokretač spoznajne aktivnosti u djetetu radoznalost. „Radoznalost omogućava lakše i brže stjecanje znanja te je kod djece treba poticati i podržavati“ (Selimović i Karić, 2010:154). Pomoću radoznalosti dijete pokazuje vlastite interese za događanja u njegovoj okolini i želju za usavršavanjem vještina i sposobnosti. Slunjski (2001) navodi da interes pomaže djetetu kako bi uložilo određeni napor za neku aktivnost, ne očekujući nagradu ili priznanje za istu. Prirodna pojava svakoga djeteta je da se svaki dan suočava s problemima i problemskim situacijama koje ga zanimaju, da postavlja pitanja i razmišlja o tome kako ih riješiti. Kontinuirano susretanje s problemima svoje okoline dovodi do toga da dijete neprestano nadograđuje svoja znanja, povezuje nova znanja sa prethodnim iskustvima i stječe potpuno nova iskustva.

Učenje ima i svoju socijalnu dimenziju što znači stupanje u socijalne odnose i interakcije sa vršnjacima i drugom djecom. Takav princip učenja se zove suradničko učenje. Ono je učenje dvoje ili više pojedinaca koji zajedno sudjeluju u procesu, zarad zajedničkog ostvarivanja cilja. Berk i Winsler (1995, prema Slunjski, 2010:51) objašnjava učenje kao „proces djetetovog sudjelovanja u dijalogu s kompetentnijim vršnjacima, u kojem ono internalizira jezik zajedničkih interakcija te ga kasnije koristi kako bi organiziralo svoja ponašanja u sličnim situacijama“. Suradničko učenje ističe učenje kroz zajedničke aktivnosti, dogovaranje i dvosmjernu komunikaciju (Slunjski, 2010). Mnoge su prednosti suradničkog učenja, od kojih su najznačajnije: suradničko učenje omogućava istraživanje i razmjenu ideja s drugom djecom, omogućuje kognitivni razvoj, doprinosi pozitivnim odnosima s vršnjacima u dječjem vrtiću i školi, pomaže djeci razvijati suradničke vještine za odnose van dječjeg vrtića, unaprjeđuje govor i jezično-govorne kompetencije, pojačava osjećaj pripadanja zajednici u kojoj se nalazi te mnoge druge prednosti. Ovakav način učenja umnogome odstupa od tradicionalnog načina poučavanja djece gdje su se djeca učila tako što su oponašala odrasle. Razlika između učenja i poučavanja je u tome što dijete samostalno odabire što želi učiti i pokazuje interes za pojedina područja, a poučavanje se odnosi na pomoć odgajatelja ili roditelja u procesu stjecanja znanja.

2.1. ULOGA ODGAJATELJA U UČENJU DJECE

Odgajatelji, uz roditelje, imaju ključnu ulogu u poticanju djetetova učenja i razvoja te podržavanju istih. Osim što promatraju njegovo istraživanje okoline, oni svakodnevno bogate okruženje, uključuju se u igru, razgovaraju s djecom i pripremaju nove poticaje za daljnje istraživanje. Potrebno je svakom djetetu pristupiti individualno, koliko je to moguće, kako bi osmislili okruženje koje će biti stimulirajuće za pojedino dijete. Razgovorom je moguće poticati djecu na promišljanje o sebi i svojim postupcima tijekom aktivnosti, potiču razvoj vještina kritičkog razmišljanja te promišljanje o tijeku aktivnosti, ciljevima i mogućim ishodima. Za lakše razumijevanje procesa aktivnosti, poželjno je da odgajatelj postavlja pitanja otvorenog tipa u kojima ne postoji jedan točan odgovor, nego mnoštvo njih. Odgajatelj osluškuje dječje razgovore koje oni vode međusobno dok traje neka igra ili aktivnost, promišljaju o mogućem produbljivanju aktivnosti, uvažavaju djetetove želje i interese kako bi pravodobno odgovorili na njih. Kada je potrebno, važno je da djeci daju povratne informacije kako bi ona dalje napredovala. Svaku je povratnu informaciju potrebno obrazložiti, a ne, nakon cijele aktivnosti, odgovoriti s „Bravo!“ ili „Super!“, jer u tom trenutku dijete neće znati na što se, ta kratka informacija, točno odnosi. Odgajatelj ni u kojem trenutku ne smije sputavati djecu, nametati im svoje zamisli niti ih tjerati da rade ono što je on planirao za taj dan ukoliko oni ne pokazuju nikakav interes. Ne smije ometati djetetov razvoj, pretrpavati ga „obavezama“, sputavati njegovo istraživanje okoline ili ne odgovarati na njegove želje i potrebe. Također nije poželjno da pretrpa centre aktivnosti suvišnim i bespotrebnim materijalima koji će se implementirati u dječju nezainteresiranost za pojedini centar. Takva ponašanja dovode do slabijeg i sporijeg razvoja kod djece i onemogućavaju njegovo učenje. (Ljubetić, 2012; Mlinarević, 2009; Martinović, 2015).

2.2. UČENJE DJECE U DJEČJEM VRTIĆU

Dječji vrtić je mjesto za optimalan razvoj i učenje djece. Jedna od odgajateljevih zadaća jest osmišljavanje bogatog prostorno-materijalnog okruženja koje će poticati djecu na učenje. Sadržaj svakog dijela sobe dnevnog boravka mora biti prikladan dječjoj dobi, željama i interesima. Okruženje treba djeci ponuditi mnoštvo mogućnosti za istraživanje i učenje, a istovremeno ne smije biti prenatrpano materijalima. Ukoliko odgajatelj primijeti dječju nezainteresiranost ili pad motivacije za igrom, utoliko je taj centar aktivnosti prenatrpan materijalima. U tom slučaju odgajatelj treba nenametljivo ukloniti neke materijale ili ih prenamijeniti (Hansen, Kaufmann i Burke Walsh, 2006). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (dalje NKRPOO, 2015) ističe da djeca u dječjem vrtiću znanja stječu aktivno, oslanjajući se na svoj urođeni istraživački i otkrivački potencijal. Ono se razvija u poticajnom socijalnom i fizičkom okruženju dječjeg vrtića, u interakciji s materijalima i drugom djecom te uz potporu odgajatelja. Također, u ovakvim uvjetima dijete stječe kompetenciju „učenja učenja“ kao temelj ostvarivanja koncepta cjeloživotnog učenja (NKRPOO, 2015). Osim učenja, u dječjem se vrtiću dijete socijalizira i stupa u odnose s drugom djecom, uči se komunicirati s vršnjacima i odraslima te unaprjeđuje i održava odnose.

3. PROJEKTNO UČENJE

3.1. ŠTO JE PROJEKT?

Ideja o projektnom učenju potječe iz SAD-a, a za promociju iste su zaslužni Dewey i Kilpatrick (Stewart, 1986, prema Slunjski, 2001). Slunjski (2001) ukazuje i na koncepciju bliske projektnom učenju, tkz. „Bank Street Approach“ (u primjeni u Velikoj Britaniji). Smatra da je učenje mnogo efektivnije i efikasnije kada potječe iz interesa djece, a ne odgajatelja. Ovaj pristup nema za cilj smanjiti autoritet odgajatelja, „već promjenu načina na koji odgajatelj svoj autoritet manifestira“ (Slunjski, 2001:30).

Projekt je zajednički rad dvoje ili više djece kako bi postigli određeni cilj i spoznali nešto novo. Autorica Slunjski (2001:30) „rad na projektu“ definira kao „sklop aktivnosti u kojima jedno ili više djece dublje proučavaju neku temu ili problem“. Iz navedenog, rad na projektu je iniciran dječjom znatiželjom i zanimanjem za neku temu ili područje koje se može proučavati. Prema Clark (2008:2) „projekt je temeljito istraživanje što ga djeca poduzimaju o određenom sadržaju kojem će posvetiti određeno vrijeme, svoju pozornost i energiju“. Naglasak je stavljen na djecu, njihovo zanimanje, želje, potrebe za istraživanjem te na njihove interese. Kada se djeca zainteresiraju, ona maksimalno koriste svoje dispozicije iz kojih kvalitetno uče, oslanjajući se na sebe i suradnju s drugom djecom. Za ostvarivanje rada na projektu je ključna suradnja među djecom, ali i suradnja s odgajateljem. Prema Mlinarević (2009) rad na projektu podrazumijeva aktivno učenje i uključivanje svih sudionika u aktivnosti koje se odvijaju, a svako od njih uči iz podražaja i situacija kojima je trenutno izloženo. „Svaki novi projekt u dječjem vrtiću stimulira proces učenja djeteta“ (Mlinarević, 2009:32). Možemo reći da je učenje temeljeno na projektu fleksibilno i sposobno djeci pružiti smisljena iskustva (Rahman i sur., 2012). Projekt ima pozitivni utjecaj na kognitivni, socijalni i emocionalni razvoj djece.

Prije početka rada na projektu, odgajatelj će, promatranjem i osluškivanjem dječjih aktivnosti, osmisliti okruženje koje će poticati djecu na istraživanje. „Na osnovi praćenja aktivnosti djece valja težiti stalnim korekcijama i dopunama okruženja kako bi ono što bolje odgovaralo promjenjivim interesima i stalno rastućem razumijevanju djece koja u njemu žive, istražuju i uče“ (Mlinarević, 2009:31). Što je okruženje kvalitetnije i raznovrsnije, to će i iskustva djece u istraživanju biti kvalitetnija i raznovrsnija (Slunjski, 2001).

Pri planiranju projekta, odgajatelj razmišlja o mogućim sudionicima i mjestima koja bi se mogla posjetiti s djecom u cilju proširivanja projekta. Naravno, inicirat će aktivnosti u kojima će djeca sama „doći do te ideje“ (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:142). Dobro je da se odgajatelj i djeca zajedno pripreme za odlazak negdje i suradnju sa sudionicima te precizno odrede zadatke koji će dovesti do ostvarenja cilja. Također, od velikog je značaja uključivanje roditelja u sami projekt. Prema Cvetković Lay i Sekulić Majurec (2008) korist od uključivanja roditelja je višestruka: djeca i roditelji će više komunicirati, roditelji će se dublje uključiti u spoznajni razvoj svoje djece, a i upoznat će se s onim što djeca rade u dječjem vrtiću.

3.2. CILJEVI RADA NA PROJEKTU

Cilj projekta nije krajnji rezultat i ocjena, već je on mnogo kompleksniji od konačnog ishoda. Autorica Mlinarević (2009) kao osnovne ciljeve rada na projektu navodi: stjecanje znanja i predodžbi o proučavanoj temi, razvijanje sposobnosti i usvajanje vještina u nekom području, poticanje socio-emocionalnog razvoja djece. Također, cilj projekta jest razvoj govora putem dogovaranja i pregovaranja, a posebno komuniciranja, s vršnjacima i odgajateljem, zatim socijalizacija djeteta, razvoj autonomije, samopouzdanja i samokritičnosti kod djece, stjecanje iskustva učenja i poučavanja, unaprjeđivanje motoričkih i pokretnih vještina (Slunjski, 2001, Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008) Općenito govoreći, cilj projekta je cjelokupan (holistički) razvoj djeteta i svih njegovih razvojnih područja. S druge strane, uloga projekta, prema Mlinarević (2009), jest da potakne manje motiviranu ili nemotiviranu djecu na rad s drugima, poticanje logičkog i kreativnog razmišljanja kod djece i održavanje boljih odnosa među djecom, ne samo za vrijeme projektnog učenja i aktivnosti, nego općenito u svim situacijama.

Najjednostavnije rečeno, osnovni ciljevi rada na projektu jesu:

- stjecanje znanja i predodžbi,
- razvijanje potencijala i sposobnosti te usvajanje vještina,
- poticanje najuspješnijeg socio-emocionalnog razvoja (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008).

3.3. ETAPE RADA NA PROJEKTU

Cvetković Lay i Sekulić Majurec (2008) navode da postoji mnogo načina za ostvarivanje projekta, međutim to ne znači da je projekt nestrukturiran i stihijski odrađivan. Suprotno tome, rad na projektu je strukturiran i provodi se u pet etapa:

1. određivanje teme projekta,
2. određivanje cilja i zadatka projekta,
3. izrada plana projekta,
4. provođenje projekta i
5. vrednovanje postignuća (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:146-147).

3.3.1. Određivanje teme projekta

Nakon situacije ili aktivnosti koja je djecu i odgajatelja potakla za osmišljavanje projekta, sam rad na projektu započinje određivanjem njegove teme, odnosno područja kojega će istraživati. Iznimno je važno da tema projekta proizlazi iz onoga za što su djeca pokazala zanimanje, bilo to spontano tijekom neke radnje ili uz pomoć odgajateljevog poticaja. Uglavnom temu projekta odrede sama djeca, a zadatak je odgajatelja obraditi određene teme te ih prilagoditi dječjoj dobi i sposobnostima (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008).

*Tema projekta mora biti važna djetetu!
(Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 200:140)*

3.3.2. Određivanje cilja i zadatka projekta

Nakon što je odgajatelj, zajedno s djecom, odredio temu projekta, vrijeme je za cilj i zadatke, točnije ono što želi postići raznovrsnim aktivnostima i radom na projektu. Uvijek je dobro znati da radom na projektu ne postizemo samo zadani cilj, nego prethodno razrađenim odgojno-obrazovnim zadacima koja djeca mogu obaviti, pridonosimo razvoju njihovih znanja, sposobnosti i vještina (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008).

3.3.3. Izrada plana projekta

Kao i u svakoj etapi projekta, tako i u ovoj autorice Cvetković Lay i Sekulić Majurec (2008) naglašavaju suradnju s djecom. Razgovorom o temi, cilju, uputama i zadacima zajedno se izrađuje plan projekta. Djecu ćemo poticati na iskazivanje, što je više moguće, ideja za obogaćivanje projekta i uključivanje vanjskih sudionika koji bi mogli približiti temu istraživanja. Osim toga, različitim pitanjima poput: „Gdje bismo to mogli vidjeti?“ ili „Koga bismo to mogli pitati?“ djecu potičemo da sama predlažu mjesta koja bismo mogli vidjeti i osobe s kojima bismo mogli razgovarati. Projektno planiranje od djece i odgajatelja iziskuje dinamičnost, mogućnost promjena i fleksibilnost, neponovljivost i različitost rješenja (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008).

3.3.4. Provođenje projekta

Nakon što su zadovoljeni prethodni uvjeti, može se započeti s radom na projektu. Razgovorima i raznovrsnim aktivnostima djeca samostalno (ili uz pomoć odgajatelja) nastoje ostvariti plan aktivnosti, koji se istovremeno bogati novim spoznajama i sadržajima koje iniciraju djeca, a „povećavaju kvalitetu rada na projektu te vode željenom cilju“ (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:146). Važno je spomenuti rad djece na aktivnostima kojima žele i koliko ona to žele.

3.3.5. Vrednovanje postignuća

Kako bi što bolje imao konačan uvid u projekt, dobro je da odgajatelj tijekom projekta vodi bilješke i dokumentira sva događanja. Tako će na kraju lakše provesti vrednovanje. „Odgajatelj procjenjuje koliko je tema projekta obrađena, je li postignut postavljeni cilj“ (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:147). Ne vrjednuje projekt sam odgajatelj, nego razgovara s djecom o cijelom procesu i postavlja im pitanja vezana uz projekt, jesu li zadovoljena njihova očekivanja, što im je bilo najzanimljivije i slično. Poticanje (samo)vrednovanja djece omogućava razumijevanje njihove paradigme kao polazišta razvoja pedagoške kvalitete odgojno-obrazovnog procesa.

3.4. AKTIVNOSTI DJECE TIJEKOM RADA NA PROJEKTU

Kako bi ostvarila cilj projekta, djeca moraju poduzimati što je više moguće raznovrsnih aktivnosti! (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:142)

Vodeći se vlastitom željom za znanjem, djeca će sama poduzeti brojne aktivnosti kako bi zadovoljili tu potrebu. Za neke od tih aktivnosti odrasli neće moći vjerovati da su djeca sposobna, pa ih na neki način podcjenjuju, ali „iskustvo u radu na projektima je pokazalo da ih djeca odlično svladavaju i primjenjuju (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:142). Prema autoricama Cvetković Lay i Sekulić Majurec (2008) vješt će odgajatelj pronaći razlog za pohvaliti djetetovu samoinicijativnost te poticati i pružiti pozitivnu povratnu informaciju. Pojedine aktivnosti koje djeca poduzimaju tijekom projekta jesu:

- Sakupljanje – djeca će entuzijastično skupljati raznovrsne materijale i predmete potrebne za projekt i povezane za temu projekta. Može se reći da djeca, promišljanjem o prikladnosti tog materijala, ulažu određeni intelektualni napor.
- Istraživanje – raznih stvari i pojava povezanih s temom. Odvija se kroz neposredno manipuliranje predmetima u blizini djeteta i prilagođeno je njegovim sposobnostima. Izrazito je važno da oslobodimo dijete straha od pogrešaka kako bi neometano moglo obavljati ovu, i svaku ostalu aktivnost.
- Promatranje – ponekad je vezano uz istraživački dio aktivnosti, ali nekad i nije. Ovu aktivnost dijete stječe vježbom, zbog toga što se ova vještina razvija postupno.
- Identificiranje – nešto zahtjevnija aktivnost koja se odvija za vrijeme projekta. Najveću prepreku može predstavljati djetetov rječnik. Potrebno je potaknuti djecu da sve što sakupe za vrijeme istraživanja i promatranje, imenuju odmah i pravilno. Naravno, odgajatelj je tu da pravovremeno reagira kada djeca pogrešno identificiraju određene stvari.
- Klasificiranje – može biti misaona ili praktična aktivnost. Najčešće se kod djece pojavljuje spontano kada čuju drugu djecu ili poneki poticaj odgajatelja. Kako bi ova aktivnost bila uspješna, dijete mora uočavati odnose među predmetima, a, kao konačan rezultat klasificiranja, razvijaju se metakognitivne vještine i metakognitivno znanje.

- Bilježenje – osim što se očekuje od odgajatelja da bilježi proces tijekom aktivnosti, očekujemo je i od djeteta. S obzirom na to da većina djece nema još razvijenu vještinu pisanja, nije razlogom da ona ne bilježe. Drugi načini za bilježenje mogu biti crtanje i slikanje, modeliranje, lijepljenje različitih sličica i slično. Osim što će odgajatelj poticati dijete da bilježi nove spoznaje, važno je da ga potakne i na „čitanje“ napravljene bilješke.
- Objašnjavanje – za vrijeme provođenja aktivnosti, dobro je da djeca objašnjavaju što i kako su učinila. Autorice Cvetković Lay i Sekulić Majurec (2008:144) navode da odgajatelji trebaju inzistirati na objašnjenjima jer su ona osnova vještine rješavanja problema. Na objašnjenja se nadovezuju druge aktivnosti koje se poduzimaju kako bi se ispitala sama točnost objašnjenja.
- Vježbanje komunikacijskih vještina – projekt je izvrsna aktivnost za razvoj komunikacije i komunikacijskih vještina. Odgajatelji tijekom pripreme i planiranja projekta, za vrijeme projekta i nakon projekta mnogo razgovaraju s djecom, postavljaju im raznovrsna pitanja i potiču ih na iznošenje vlastitih zamisli i mišljenja. Uz to, potiče se djecu na slušanje, preporučavanje onoga što su čula te usmjeravanju na bitno (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008).

3.5. ULOGA DJECE U PROJEKTU

Radom na projektu djeca bitno mijenjaju svoju ulogu u vlastitom odgoju i obrazovanju (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008). Za rad na projektu najvažnije je dječje zanimanje za određeni problem, pitanje ili situaciju. Autorice Cvetković Lay i Sekulić Majurec (2008) naglašavaju da djeca nisu i nikako ne smiju biti samo provoditelji projekta odnosno zadatka kojega je isplanirao odgajatelj, već sami pokazuju interes za nešto, organiziraju i planiraju moguće aktivnosti, provode te aktivnosti u djelo i, na kraju, vrjednuju cijeli proces. Projektno učenje uvelike potiče djecu kako postati „kreator vlastite spoznaje“ (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:157). Pri tome ih se uči proširivanju vlastitih spoznaja i aktivnom sudjelovanju u istima.

Aktivnim sudjelovanjem u projektu djeca dolaze do informacija tako što sama razmišljaju o tome kako doći do željenih odgovora. Promišljaju o potencijalnim izvorima koje bi mogli istražiti. Tako otkrivaju pravilan put do informacija (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008). Osim što pronalaze put do informacija, traže i pouzdan izvor informacija. Naravno, odgajatelj je tu da dijete uputi kako svaki izvor ili osoba nije uvijek najtočnija te je neke informacije potrebno i provjeriti. Važno je da nauče gdje pronaći potrebne informacije kako se ne bi zadržavali na pogrešnim informacijama, zbog toga što će ih dalje koristiti. Informacije do kojih su došli ona koriste u drugim situacijama i okruženjima te na različite načine (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008).

Prije samog početka projekta, bitno je usmjeriti djecu na to što žele naučiti i na koja sve pitanja žele odgovoriti. Tako će sama promišljati o situacijama i mogućim ishodima, a i načinima kako doći do odgovora. Kada dođu do informacija, ona promišljaju o onima koje će moći iskoristiti pa na taj način odvajaju važno od nevažnog. Na kraju, tijekom vrjednovanja, ona promišljaju o svim informacijama do kojih su došli (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008).

3.6. ULOGA ODGAJATELJA U PROJEKTU

Uloga odgajatelja u projektnom učenju, slična je ulozi odgajatelja u učenju općenito. On promatra i produbljuje dječje aktivnosti, uključuje se u njih kada je to potrebno i pridonosi prostorno-materijalnom uređenju. Potiče djecu da samostalno rješavaju probleme i donose određene zaključke. Međutim, kada započinje rad na projektu, autorice Cvetković Lay i Sekulić Majurec (2008) navode da odgajatelji gube ključnu ulogu u širenju djetetovih spoznaja, a sebe čine suvišnima. Potičat će djecu na svakojaše aktivnosti, ali im neće nametati svoje zamisli ili prekidati trenutne aktivnosti. Više nisu tu kako bi prenijeli informacije i znanja, nego poticanje dječena samostalno učenje, šire svoje spoznaje, traže informacije i, na kraju, vrjednuju stečena znanja (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008). Kako bi se djeca naučila usmjeriti na problem i njegovo rješenje, te kako bi određena znanja i spoznaje primjenjivala u daljnjim drugim situacijama, ključan je odgajatelj. Odgajatelj „ne smije biti osoba koja djetetu daje tražene odgovore i potrebne informacije, nego samo osoba koja mu pomaže da sagleda probleme, postavi pitanja i traži i nalazi potrebne odgovore“ (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:161). Na kraju, za vrijeme vrjednovanja procesa, ne ocjenjuje postignuti ili ne postignuti cilj, već zajedno s djecom razgovara o tijeku projekta i svim njegovim sastavnicama.

4. PROJEKT „NAŠA SLIKOVNICA“ U DJEČJEM VRTIĆU

U dječjem vrtiću „Popaj“ gdje sam odlazila na praktičnu nastavu, jedan je dječak donio svoju priču „Leteći Lovro“ koju je napisao sam sa svojom majkom. Kada je priču pokazao ostaloj djeci, zajedno su se složili da im je on, uz odgajateljčinu pomoć, pročita. Tema priče jesu bile sve dogodovštine koje su se dogodile dječaku Lovri tijekom prošlih ljetnih praznika. Nakon čitanja priče djeca su željela u dvorištu vrtića isprobati igru koju je Lovro igrao sa svojim prijateljima. Za vrijeme igre, jednoj je djevojčici palo na pamet da osmisle vlastitu priču „ili još bolje, slikovnicu!“. Ostala djeca su se složila s njom i počela razmišljati o mogućim likovima, događajima te mjestima gdje će se radnja odvijati. Zatim ih je odgajateljica pozvala u *plavi kutićna* razgovor o mogućem nastanku projekta. Prema interesima djece, tema projekta je izabrana: napraviti će vlastitu slikovnicu. Cilj i zadatak samog projekta je bio izrada slikovnice, zajedničko osmišljavanje likova, crteža, naslova, mjesta i vremena radnje te same priče. U dogovoru s odgajateljicom, djeca su odlučila da će nekolicina njih crtati zamišljene ilustracije, dio njih će osmisliti priču, a svi zajedno će ilustrirati naslovnu stranicu i zajednički izabrati naslov slikovnice. Odgajateljica je primijetila kako su djeca međusobno odredila zadatke jedni drugima prema područjima u kojima su najbolji. Na to, izrađen je plan projekta. Najprije će se ilustrirati naslovnica i nasloviti slikovnica, onda će se imenovati likovi i mjesta radnje, zatim će odgajateljica putem audio zapisa snimiti tijekom priče koju će djeca osmisliti i nakon toga će se sve spojiti u slikovnicu i dati izraditi. Naravno, kako su se djeca dogovarala oko likova i radnji, tako su nastajali i brojni crteži povezani s tekстом priče. Ovdje projekt može započeti.

Izabran je naslov i naslikana je ilustracija naslovnice:

Slika 1. Naslovnica slikovnice "Prijateljska avantura u svemiru" (Zajednički rad djece dječjeg vrtića "Popaj")

Zatim su djeca izabrala glavne likove: Dino, Ivan, Nea, Vito, Karla Ema, Luka, Leon, Marino, Lovre i Maris. Svako dijete koje sudjeluje u projektu je izabralo svojega lika. Osim glavnih likova, sporedni su likovi: vanzemaljac i astronaut. Neka od mjesta radnje koja su djeca odabrala jesu dvorište s ogradom, livada, svemir i planet Pluton.

Slika 2. Lik Dino (7 godina)

Slika 3. Lik Ivan (6,7 godina)

Slika 4. Lik Nea (7 godina)

Slika 5. Lik Vito (6,5 godina)

Slika 6. Lik Karla (5,5 godina)

Slika 7. Lik Ema (5 godina)

Slika 8. Lik Luka (6,8 godina)

Slika 9. Lik Leon (6 godina)

Slika 10. Lik Marino (6 godina)

Slika 11. Lik Lovre (7 godina)

Slika 12. Lik Maris (7,1 godina)

Na početku, osmišljen je tijek priče, kojeg su daljnjim radom djeca bogatila novim događajima i situacijama, a konačna je priča glasila ovako: *Priča započinje dječjom igrom na livadi u blizini dječjeg vrtića. U jednom trenutku, djeca i ostali ljudi koji su boravili tu, vidjeli su vanzemaljce koji se spuštaju na zemlju. Vanzemaljci su djecu pozvali da im se pridruže u raketi na njihov planet Pluton. Putem do Plutona, djeca su upoznala astronaute, svemir i ostale planete koje plove svemirom. Čim su stigli na Pluton i započeli istraživati taj planet, vanzemaljci su se posvađali zbog igre koju će igrati s djecom. Djeca su im pomogla riješiti tu situaciju, pa su se zajedno svi igrali. Nakon putovanja Plutom, svi su se zajedno vratili na Zemlju, a vanzemaljci su odlučili da se više neće svađati. Zajedno su se vratili svojoj planeti!*

Slika 13. Livada u blizini dječjeg vrtića na kojoj su se djeca igrala (Maris, 7,1 godina)

Slika 14. Putovanje djece i vanzemaljaca u svemir (Luka, 6,8 godina)

Slika 15. Planet Pluton (Vito, 6,5 godina)

Slika 16. Svađa vanzemaljaca (Leon, 6,5 godina)

Slika 17. Povratak djece na planet Zemlju (Karla, 5,5 godina)

Slika 18. Povratak vanzemaljaca u svemir! (Luka, 6,8 godina)

5. ZAKLJUČAK

Učenje je proces cjeloživotnog ulaganja u vlastito znanje. Započinje od najranije dobi i odvija se tijekom cijeloga života na svim područjima. To je urođena potreba koju djeca, pa i odrasli, svakodnevno zadovoljavaju i doprinose joj. Različite su vrste učenja i nije svako učenje uzeti knjigu i nešto ponavljati da bi zapamtio. U početku djeca uče istraživanjem, zapažanjem, slušanjem i promatranjem. Svaki dio njegova osobnog prostora i prostora u kojem boravi je svakodnevna prilika za učenjem. Ona najviše uče igrajući se. Iako roditelji i odrasli ne pojme tu igru kao ozbiljnu, u suštini je ona jako ozbiljna jer omogućava djeci razvoj svih njegovih područja odnosno cjelokupan razvoj. Zbog toga bismo djetetu trebali omogućiti okolinu i materijale koji će ga poticati na učenje i istraživanje te osmisliti stimulirajuće okruženje u kojem mu nikada neće biti dosadno, a koji će mu ponuditi mnoštvo podražaja i poticaja. Djetetu nije potrebna motivacija za učenje već je ono intrinzično motivirano za novim spoznajama. Osim kvalitetnog igrovnog konteksta kojega osmišljavamo za djecu, važno je da se uključujemo u igru s njima kada je to potrebno, razgovor o tijeku igre i aktivnosti te na kraju postavljamo pitanja kojim ćemo ih potaknuti na razmišljanje. U interakciji s djecom i za vrijeme promatranja djece, odgajatelj saznaje puno toga što dijete interesira i na taj način bogati prostor materijalima koji će doprinijeti djetetovoj igri, učenju i istraživanju. Također, to je dobar početak osmišljavanja nekog projekta s djecom. Projekt, iniciran dječjom znatiželjom, može izrasti u kvalitetnu aktivnost u kojoj će glavne uloge imati djeca i njihovo zalaganje za neku temu. Samoinicijativno će započeti razgovor o nečemu što ih zanima gdje odgajatelj započinje s bilježenjem ideja, zajedničkim osmišljavanjem teme i izradom plana projekta. Dokumentiranjem svih aktivnosti djece za vrijeme projekta, odgajatelj stječe uvid u osobni razvoj pojedinog djeteta, stoga se nastoji individualno posvetiti svakome od njih. Suradnjom s djecom, odgajatelj stvara čvrst odnos i međusobno povjerenje koje uvelike pridonosi životu u zajednici dječjeg vrtića.

6. LITERATURA

- Clark, A. M. (2008). Kako projekt uvesti u praksu. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 14(53), 2-8. <https://hrcak.srce.hr/173390> (Pristupljeno: 14. ožujka 2022.)
- Cvetković-Lay, J., Sekulić-Majurec, A. i Ferbežer, I. (2008). *Darovito je, što ću s njim?: priručnik za odgoj i obrazovanje darovite djece predškolske dobi*. Zagreb: Alinea
- Hansen, K. A., Kaufmann, R. K. i Burke Walsh, K. (2006). *Kurikulum za vrtiće*. Zagreb: Korak po korak.
- Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje rođa?!: odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Profil.
- Martinović, N. (2015). Istraživačke aktivnosti djece rane i predškolske dobi. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 20(77/78), 32-33. <https://hrcak.srce.hr/file/250739> (Pristupljeno 27. ožujka 2022.)
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2015). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb (NN5/2015).
- Mlinarević, V. (2009). Iskustva odgojitelja u radu na projektima. *Dječji vrtić-mjesto učenja djece i odraslih*, 4, 31-37. <https://pdfslide.net/documents/vesnica-mlinarevic-osijek-iskustva-odgojitelja-u-radu-na-.html?page=1> (Pristupljeno 14. ožujka 2022.)
- Rahman, S., Yasin, R. M. i Yassin, S. F. M. (2012). Project-based approach at preschool setting. *World Applied Sciences Journal*, 16(1), 106-112. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.390.2545&rep=rep1&type=pdf> (Pristupljeno: 14. ožujka 2022.)
- Selimović, H. i Karić, E. (2011). Učenje djece predškolske dobi. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 6(11), 145-160. <https://hrcak.srce.hr/71223> (Pristupljeno 27. ožujka 2022.)

SAŽETAK

U ovom se radu analizira učenje djece rane i predškolske dobi, načinima učenja i mogućnostima za učenje. Naglasak se stavlja na istraživanje te učenje putem projekta. Od najranije dobi djeca započinju s učenjem i taj proces traje tijekom cijeloga života. Potreba za stjecanjem novih znanja i istraživanjem okoline u kojoj boravimo nam je urođena. Uloga, bliskih ljudi djetetu, je da kreiraju kvalitetno i poticajno okruženje koje će u njemu stvoriti jaku želju za učenjem. Na taj se način u djetetu stvara mnoštvo ideja koje iniciraju novi projekt. U suradnji s odgajateljicom, djeca će iznijeti sve svoje ideje na temelju kojih će se osmisliti tema, cilj i plan projekta. Aktivnim sudjelovanjem u projektu, djeca će doprinijeti osobnom, tjelesnom, emocionalnom, socijalnom i obrazovnom području osobnoga razvoja.

Cilj ovoga završnog rada je upoznati se s ranim počecima učenja, ulogom odgajatelja u djetetovu učenju te ulogom prostorno-materijalnog konteksta. Također, predstavljen je projektni pristup učenju, njegove etape i aktivnosti djece tijekom izvođenja projekta te uloga odgajatelja u projektnom učenju. Uz to, predstavljen je projekt na primjeru iz dječjeg vrtića.

Ključne riječi: istraživanje, učenje, poticajno okruženje, projektno učenje, uloga odgajatelja

SUMMARY

This paper discusses the learning of early age and preschool children, ways of learning and learning opportunities. Emphasis is placed on research and project-based learning. From an early age, children begin to learn and this is a lifelong process. The need to acquire new knowledge and explore our environment is innate. The role of people close to the child is to create a quality and stimulating environment that will arouse a strong desire to learn. By doing so, a multitude of ideas is triggered in the children that initiate a new project. In collaboration with the educator, the children will present their ideas on the basis of which the theme, goal and plan of the project will be designed. By actively participating in the project, children will contribute to the personal, physical, emotional, social and educational areas of personal development.

The aim of this thesis is to get acquainted with the early beginnings of learning, the role of educators in the child's learning and the role of spatial and material context. Furthermore, the project-learning approach, its stages and activities of children during the project and the role of educators in project learning were also presented. In addition, a project on the example of a kindergarten was demonstrated.

Keywords: research, learning, stimulating environment, project learning, the role of educators

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Tonina Marušić, kao pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišna prvostupnica Ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, srpanj 2022.

Potpis:

Tonina Marušić
Tonina Marušić

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGAU DIGITALNI REPOZITORIJ
FILOZOFSKOGA FAKULTETA U SPLITU**

Studentica: Tonina Marušić

Naslov rada: Projektno učenje u odgojno-obrazovnom procesu

Znanstveno područje: Odgojne znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Vrsta rada: završni rad

Mentorica rada: doc. dr. sc. Ivana Visković

Članovi Povjerenstva: doc.dr.sc. Branimir Mendeš (predsjednik), doc. dr. sc. Ivana Visković, izv. prof. dr. sc. Esmeralda Sunko

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a. u otvorenom pristupu
- b. dostupan studentima i djelatnicima FFST-a
- c. dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci

Split, srpanj 2022.

Potpis studentice:

Tonina Marušić

Tonina Marušić